

Bölüm 46

Dünyada ve Türkiye’de Çay ve Kültürü

Serkan YIĞIT ¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi.; Mardin Artuklu Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü.
serkanyigit@artuklu.edu.tr; ORCID No: 0000-0003-1284-7236

ÖZET

Bu çalışmada dünyada tüketimi son derece yüksek olan ve kendine özgü bir kültüre sahip olan çay ve çay kültürleri hakkında bilgiler verilerek değerlendirilmede bulunulmuştur. Çay, dünyanın her yerinde karşılığı olan bir içecektir. Kökenleri Asya'ya özellikle Çin'e dayanmaktadır. Kimi kaynaklar çayın geçmişinin M. Ö 5000 yıllara, kimi kaynaklar ise M. Ö. 2737 yılına dayandırmaktadır. Çayın dünya çapında yaygınlaşmasında etkili olan bir diğer ülke Japonya olmuştur. Çay, 8. Yüzyılda Japon rahipler çayı ülkelerine götürmüşlerdir. Japonya'ya gelen çay, Japon halkı tarafından sevilmiş ve sıklıkla tüketile bir içecek haline gelmiştir. Çay, zaman içerisinde ticari bir unsur haline gelmiş ve diğer ülkeler ile yapılan ticaretlerde kullanılmaya başlanmıştır. Çayın Japonya'dan sonraki durağı Hindistan ve İran olmuştur. Çayın Avrupa kıtasına gelmesi ise ancak 16. Yüzyılda olmuştur. Türkiye'nin çay ile gerçek anlamda tanışması Osmanlı İmparatorluğu döneminde gerçekleşmiştir. 1787 yılında Japonya'dan getirilen çay tohumlarının Bursa civarına ekilmiştir. Ancak Bursa'nın sahip olduğu iklim şartlarının çay yetiştiriciliğine uygun olmaması nedeniyle bu girişim başarısız bir şekilde sonuçlanmıştır. Bu başarısız denemeden sonra uzunca bir ara çay ile ilgili herhangi bir girişim gerçekleşmemiştir. Ancak 1917 yılında, okul müdür vekili olan ve aynı zamanda botanikçi olan Ali Rıza Erten'in büyük gayretleri sonucunda Rize'de çay yetiştirilmesi için meclisten onay alınmıştır. Bu sayede çayın Türkiye coğrafyasında ikinci serüveninin temelleri atılmıştır. Bu süreçten sonra çay Türkiye için vazgeçilmez bir içecek olmuş ve gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir. Çay, zaman içerisinde Türk toplumu içinde yer edinmiş kendine özgü ritüeller ve gelenekler oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çay, Çay Kültürü, Türkiye Çay Kültürü